

HITLER HOČE IZGNATI 40,000 AVSTRIJCEV

STOTISOČI BI UŠLI, ČE BI
IMELI KAM ITI

Konferenca v Ženevi označa nacijsko
početje za nečloveško

Ameriški delegat Myron C. Taylor svari pred "mednarodno anarhijo"

Pretekli teden so se zbrali v Ženevi v štivi delegati 32 držav na konferenco, ki naj ukrepa o obupnem položaju, v katerem se nahaja stotisoč ljudi, zlasti v Nemčiji, ker ne ugajajo vladajočim režimom bodisi iz rasnih ali političnih razlogov. Svet mrgoli beguncem, ki so morali zapustiti domovino, ker niso bili zaželeni ali pa doma ni bilo več varno njihovo življenje. Svoj čas je skrbel za te nesrečne poseben mednarodni urad v Ženevi, ki pa je prenehal poslovanje, ker ni hotel nihče nositi stroškov. In ko je Hitler začel na debelo gozni nemške Žide in druge "nezahajence" iz Nemčije, je predsednik Roosevelt predlagal sedanjo konferenco in njejova ideja je bila sprejeta.

Zanikanje vseh človeških pravic

Med prvimi, ki so govorili na tej konferenci, je bil načelnik ameriške delegacije Myron C. Taylor, ki je ostro švrlnil po nacijski vladni, dasi je ni imenoval z imenom. Taylor je izjavil, da je to, kar uganja Hitlerjeva vlada, popolno zanikanje vseh osnovnih človeških pravic in temeljnih pravil človečanstva. Obenem je opozoril, da to "masno dumpanje teh nesrečnežev v druge dežele ne more roditi drugega kot anarhijo, ki spet ne bo pospeševala svetovnega miru". Problem, kako pomagati vsem izgnancem, je pa tako ogromen in zamoten, da je Taylor podvomil, da bi konferenca mogla storiti kaj več, kakor napraviti načrt za pomožno akcijo, ki bo sčasoma nekaj ukrenila za te nesrečneže.

Problem je: kam z njimi?

Raznih beguncov in izgnancev je že dandanes več stotisoč in še se njihovo število nepre-

Sram ga je, da jih pozna...

Hitler se hoče iznebiti Židov

Kot bi se hotel posmehovati konferenci, je Hitler nekaj dni po otvoritvi poslal nanjo slovenskega dunajskega očesnega špecialista, Žida dr. Heinricha Neumanna, da ji sporoči, naj najde prostor za štirideset tisoč Avstrijev, Židov in drugih, ki bi se jih rad iznebil iz političnih razlogov. Hitler bi rad izgnal vse te ljudi 1. avgusta.

(Nadaljevanje na 5. strani.)

Tudi mali Dansi ni bilo prizanešeno z nacijsko nadlogo, kaže pa, da hočejo dansi: nacijski ostati tudi ljudje, kajti njihov vodja kapitan C. Lembcke je pred kratkim objavil sledče opravičilo:

"Kot začetnik in vodja nar. soc. gibanja na danskem teritoriju, vseh česar se smatram tudi odgovornega za glavnino svojstva, ki jih to gibanje kaže, iskreno obžalujem, da sem kdaj pomagal nemškemu nacionemu socializmu utrditi se na danskih tleh in da sem se kdaj ogreval za nekaj tako obžalovanja vrednega kot je preganjanje Židov po nemškem vzoru. Zaradi tega se brez pridržka opravičujem, že leč, da mi danško ljudstvo in danski Židje to oprostijo."

Na premijera Stauninga (socialist) je pa naslovil vrstice:

"Predno zopet postanem aktiv in politiki, želim, da se brez pridržka opravičim pred Vami za napade na Vas od moje in mojih pristašev strani. Zdaj vidim, da ni bilo vzroka in zelo obžalujem, da sem bil krivčen napram Vam."

IŠČEJO POMOC ZA ŠPANIJO

Na sliki so od leve na desno: španski pisatelj Ramon Sender, pisatelj in žurnalista Jose Baranijam, socialna delavka Carmen Meana in španski unijski vodja Ojier Preteceille, ki so prišli v Združene države na govorniško turbo pod pokroviteljstvom medikalnega biroja Severoameriškega odbora za pomoč španski demokraciji.

DROBIŽ OD VSEPOVSOD

Za 40-urni delovni teden

Zeneva. — Mednarodna delavska konferenca je sklenila, da bo v vseh državah delovala na to, da se uvede splošni 40-urni delovni teden.

Obsojeni radi vandalizma

Kansas City, Mo. — W. H. (Wally) Mahan, bivši organizator unije trgovskih pomočnikov, je priznal, da je kriv vandalizma (razbijanja oken itd.) ter bil obsojen na eno leto zapor. Sedem drugih obtožencev je dobilo po 30 do 60 dni zapora. Harry S. Helgesen, organizator Ameriške del. fed., ki je bil pod slično obtožbo, je bil pa oproščen.

Kritizira newyorško svetovno razstavo

New York. — Dr. Goodwin Watson, profesor prosvete na Columbijski univerzi, pravi, da bo newyorška svetovna razstava navaden "ballyhoo" ali kričavo oglašanje ameriškega businessa. Watson opozarja, da je dobila japonska vlada zastonj 70 tisoč kvadratnih četrtjev prostora za svojo razstavo, fašistična Italija pa 110 tisoč četrtjev. Uprava razstave, pravi dr. Watson, tudi zanemarja prosveto in socialne znanosti in razstava je v bistvu

zgolj ogromno reklamno podjetje.

Solska izobrazba odraslih Amerikancev

New York. — Zvezni prosvetni komisar John W. Studebaker, ki si prizadeva, razširiti šolske tečaje za odrasle po Ameriki, je pred kratkim podprve argumente s sledčimi statističnimi podatki: V Združenih državah je 64 milijonov odraslih ljudi, ki niso dovršili High School; 32 milijonov, ki niso dovršili osnovne šole; 45 milijonov ljudi nima dostopa do javnih knjižnic; izmed 6.200 javnih knjižnic jih je več kot tri tisoč, ki dobe manj kot po tisoč dolarjev na leto za kritje izdatkov. Studebaker je nato omenil, da je značilno, da stanejo deželo razni zločini letno — 15 tisoč milijonov dolarjev. (Toda kapitalistični politiki krice kot srake, kadar zvezna vlada porabi nekaj milijard za omiljenje bede, glavne povzročiteljice zločinov, in kak milijon za ljudsko izobrazbo, brez katere je boj proti zločinstvu tudi nemogoč. Op. ured.)

Japonska povodenj

Kobe, Japonska. — Silno deževje je povzročilo, da se je zrušilo troje ogromnih vodnih (Nadaljevanje na 3. strani.)

nost; sicer je po tistem še ostal v glavnem fašističnem svetu, toda besede ni imel več.

(Ena Farinaccijevih 'zaslug' za fašizem so tudi požigi našodnih domov na Primorskem in druga barbarstva, ki so jih fašisti pod njegovim vodstvom uganjali tudi nad našim ljudstvom v zasedenih krajih.)

In zdaj ta Farinacci, ta divjak spet leže na površju! Italijanski kralj, ki dela pač samo to, kar mu naroči "duče", ga je pred kratkim imenoval za ministra brez listnice in politični opozovalci v Rimu so mnenja, da je bil to prvi korak, da

se Farinacciju vrne nekdanji vpliv in moč.

Če je to res, potem skoraj ni možna druga razlaga, kakor da je Mussolini začel čutiti, da so mu začela majati tla pod nogami, t. j., da je nezadovoljnost italijanskega ljudstva postala toljkna, da postaja nevarna fašističnemu režimu. Temu bi se ne bilo eduti, ko je pa fašizem zahteval toliko žrtev od italijanskega ljudstva (čudno je, da se ni še naveličalo tega jarma in ga odvrglo raz pleč), kakor se ni eduti, če Mussolini spet vidi brutalne propagatorka direktne

Akcija za združenje socialistov

Eksekutivni odbor ameriške socialno demokratske federacije ("stara garda") je imel pred kratkim svojo sejo, na kateri se je sklepal o delu za združitev vseh socialističnih organizacij v deželi. V ta namen je bil izvoljen poseben odbor treh članov, ki bo preiskal položaj in nato poročal eksekutivu, ki se bo ponovno sestala k razmotrovjanju o tem za socializem v Ameriki nad vse važnem koraku dne 17. septembra. V tem odboru so brijeportski župan Jasper McLevy, Louis Waldman in Sarah Limbach. Izgledi za pomirjenje med ameriškimi socialisti so ugodni, kajti povsod so že uvideli, da so bili storjene velike napake in da je razkol v socialistični stranki prinesel zelo slabe posledice. Upati je, da akcija soc. demokratov roditi uspeh. Razkol traja že več kot predolgo!

Otto Bauer umrl

Dne 4. julija je umrl v Parizu voditelj avstrijskih socialistov dr. Otto Bauer, star 57 let. Po letu 1932., ko je klerikalni kancler Dollfuss nasilno strmoljal socialistično vlado na Dunaju, se je dr. Bauer umaknil v inozemstvo, kjer je prezivil svoja zadnja leta v izgnanstvu. Zadnje čase je živel v Parizu. Bauer je bil v svetovnem vojni kot avstrijski častnik in bil 1915. ujet od Rusov. Bil je med voditelji revolucije v Avstriji po končani vojni in prvi zunanjem minister v soci. vladu avstrijske republike, bil je član avstrijske delegacije na mirovnih konferencah in član avstrijskega vladnega sveta od leta 1929. do 1932, do Dollfussovega masakra avstrijskih socialistov.

Cardozo umrl

Dne 9. julija je umrl na oblasti srca znani zvezni vrhovni sodnik Benjamin N. Cardozo, star 68 let. Slovel je kot eden najboljših juristov v deželi in bil znani zaradi svojih liberalnih nazorov. Bolehal je že od lanskega decembra in bolezni je preprečila, da se ni mogel udeležiti letosnjega spomladanskoga zasedanja vrhovnega sodišča.

Evakuacija prostovoljev v Španiji

Angleška vlada je poslala svoje odpolstence v Barcelono in Burgos, da pregovore lojaliste in upornike, da pristanejo na načrt neutralnega odbora, ki določa postopno evakuacijo vseh inozemskih čet, prostovoljskih in drugih, ki se nahajajo v Španiji.

Japonska povodenj

Kobe, Japonska. — Silno deževje je povzročilo, da se je

zrušilo troje ogromnih vodnih

(Nadaljevanje na 3. strani.)

je preprečila, da se ni mogel udeležiti letosnjega spomladanskoga zasedanja vrhovnega

odporu.

Zdaj so si pa domisili, da je treba zavzeti začasno glavno mesto Hankow — "in Kitajsko ko na kolenih". Tako mislijo japonski generali. Kako pa

(Nadaljevanje na 3. strani.)

"THE PROVING GROUND"

Moderna vojna ne priznajo nikomur več, tudi materam in otrokom. Bolj ko se svet "civilizira", strašnije so vojne in hujše razdejanje. Dokler bo človeštvo dopuščalo, da se na tak način rešujejo sporna vprašanja, tako dolgo ne bo resnično civilizirano.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, III.

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE
NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75,
za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za prioblaitev v številki tukajšnjega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor Frank Zaita.
Business Manager Charles Pogorelec,
Asst. Editor and Asst. Business Manager Joseph Drasler

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.

Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864.

Mehiško šolstvo: trn, ki bode klerikalce

Mehiški vseučiliščni profesor Jose Silva je napisal članek o šolskem problemu v Mehiki, ki ga zaradi njegove informativne vrednosti prinašamo spodaj v izčrpnom prevodu.

Uredništvo.

Eden najtežjih problemov, s katerimi je imela zadnje čase opraviti Mehika, je bilo šolstvo. Pri tem je treba takoj poudariti, da se ni dolgo tega, ko šestdeset od sto mehiških prebivalcev ni znalo ne čitati niti pisati. Opraviti to zlo pa ni bilo lahko delo, kajti Mehika je velika dežela, prometne zveze so bile do nedavnega silno slabe, vrhu tega pa živi pri nas na milijone Indijance, ki ne znajo španskega jezika, vsled česar je bilo treba vzgojiti veliko učiteljev, ki bi znali poučevati v jezikih starih plemen, katerih predniki so vladali Mehiku dolgo pred prihodom belih osvojevalcev. Vendar včas tem zaprekam boj proti nepisemu zadnja leta stalno in vedno hitrejše napoveduje, za kar se je treba zahvaliti delu takozvanih kulturnih brigad, potujočih knjižnic in predvsem radiju, ki je v Mehiki dobro razvit in pod vladno kontrolo.

Kot je znano, sloni mehiško ljudsko in srednje šolstvo na socialistični podlagi; popolna svoboda izbire vlada samo na univerzah. In ena izmed temeljnih določil mehiške ustave pravi:

Solska izobrazba je socialistična in ne le izključuje vse verske doktrine, temveč tudi nasprotuje vsakemu fanatizmu in predsodkom, da bo šolstvo tako organizirano, da bo s svojim podukom in aktivnostmi dajalo mladini jasen in racionalen vpogled v življenje in družbo."

Solski pouk v glavnem temelji na biologiji in prirodoslovju, čemur se pripisuje posebno važnost. Tako ima učenec priliko, da se seznam s naravnimi zakoni, o katerih se često prepiča, da nasprotuje verskim formulam, ki so regulirale življenje v Mehiki pred revolucijo. Ta moderni način poučevanja, ki že prevladuje v mestih, se počasi razširja tudi po deželi.

Novi učitelji, ki jih je vlada poslala na deželo, seveda sprva niso bili priljubljeni pri nevednih, praznovernih kmetih. Le ti so bili pod vplivom nekdaj gospodarjev, veleposestnikov in duhovščine, katerih posestva so bila razlaščena in razdeljena med revne kmete, vsled česar so hlepeli po mačjanovanju. Mačjanovi so se skušali s tem, da so zlorabili nevednost in praznoverje revnih kmetov, jih hujšali proti vlasti in vsemu, kar je nova vlada uvajala. Tako se je često zgodo, da so zapeljani kmetje iz zasede napadli učiteljev ter jih pobili. Še pred desetimi leti je moral biti mehiški podeželski učitelj (ali učiteljica) izredno pogumen, da si je upal oditi na službeno mesto v oddaljene podeželske kraje. Ali vztrajnemu in energičnemu prizdevanju predsednika Cardenasa je naposred uspeло, da je novo učiteljstvo trdno vladalo širom deželi.

Ena posebnost novega mehiškega šolstva je, da se povsod navaja učence k sodelovanju z učitelji in da se vzbuja komunalni čut. Druga zanimiva stvar je obvezno poučevanje raznih obrti in ročnih del v vseh ljudskih in srednjih šolah, tako da se vsak učenec ali učenka nauči praktičnega dela, kar mu koristi v poznejšem življenu. Učenci obeh spolov so poučevani skupno povsod.

Druga je z univerzami, kjer so tudi profesorji večinoma izvoljeni od članov posameznih fakultet, izvolitev pa mora odobriti vrhovni svet univerze, v katerem so zastopani tudi dijaki, ki se često ne strinjajo s svojimi profesorji, jim ugovarjajo ali jih celo suspendirajo. To pravico jim daje zakon, seveda je pa ne smejo zlorabljati. Tako najdete v tej izredno demokratični deželi z revolucionarno podlagom in socialističnimi nagnjenji univerze, katerih učiteljski štab je docela protirevolucionarnega mišljenja. Narodna univerza v Mexico Cityju, ki je avtonomna in ima vpisanih nad deset tisoč študentov, ima morda baš zato tak vpliv v deželi, ker najdete med njenimi izvoljenimi profesorji može najrazličnejših filozofskih, znanstvenih in političnih nazorov. Tako se na primer često zgodi, da isti diplomi isti dan lahko poslušajo po vrsti kakega španskega konzervativnega filozofa, nato pa kakega gorečega katolika in za njim pa ateističnega sociologa. To pa naravno pomaga dijkom, da se lažje nauči iskrene samokritike mišljenja in reči moram, da ta mehiški eksperiment dokazuje, da nobena progresivna ideja ne more ničesar izgubiti, ako se jo preizkusni na podlagi svojih diskuzije, ki je v toliko deželah zdaj najstrožje prepovedana.

Nič ne pride samo od sebe!

Demokracija ni nekaj, kar je prišlo samo od sebe na krožnik, da tam ostane za zmirom, temveč sad stoletne borbe za svobodo in napredok, katerega pa je treba vedno varovati pred novimi sovražniki. Dolžnost zavednega delavstva je, da pazi, da se demokracija ne zlorablja in spôdkopava, gleda, da se izboljšuje in da je vedno pripravljeno, dvigniti se v njeno obrambo.

Stvari, ki jih potrebujejo ljudje skupno, naj bodo tudi skupna last, stvari pa, ki se potrebujejo privatno, naj bodo privatna last.

Resnična demokracija je mogoča samo v brezrazredni družbi in to le v državi, ki veruje v demokracijo namesto v diktaturom in birokracijo.

NA BRANIKU CIVILNIH SVOBODŠČIN

Ko je bil socialist Norman Thomas prvci v Newarku, N. J., ga je napadla drhal, načuvana po namigu Franca Hagueja, župana bližnjega mesta Jersey City, o katerem misli, da je njegov pašaluk. S tem so povzročili skandal, ki je odteknil po vsej deželi. In ko je zadnjic Thomas spet prišel v Newark, ni le mogel nemoteno govoriti, temveč so ga tudi pozdravili z napisom, kakršno je videti na sliki. Thomasa je poslušalo v Newarku 4,000 ljudi.

Z OBISKA MED SLOVENSKIMI FARMARJI NA WILLARDU, WIS.

Chicago, Ill. — V nedeljo 3. julija je društvo "Slovenski kmetovalec" št. 198 SNPJ praznovalo 25-letnico svojega obstanka z obširnim programom, ki se je zahvalil za njihovo delo v korist društva in jednoti in vsakemu podal malo darilce v obških lepih zlatih znakov, ki jih daje jednota za podobne obletnice ustanovitev društva.

Za večkrat me je s. Mike Krutz, ki je tajnik tega društva, vabil naj pridek enkrat

predstavil nekatere dolgoletne člane in ustanovitelje društva, katerim se je zahvalil za njihovo delo v korist društva in jednoti in vsakemu podal malo darilce v obških lepih zlatih znakov, ki jih daje jednota za podobne obletnice ustanovitev društva.

Za njim je nastopil kot glavni govornik Fred A. Vider, glavni tajnik SNPJ, ki je v svojem skoro enourinem govoru orisal delovanje jednotne na podporu nem in izobraževalnem polju, ki ga vrši organizacija, razglasil razlike med bratskimi podpornimi organizacijami in raznimi zavarovalninskim družbam.

Rekel je: organizacija, ki je zastopan, je delavščka zadržava ustanova, od katere

imajo koristi vsi, ki so njeni člani, dočim so zavarovalne družbe ustanovljene na podlagi profitnega sistema in članskih pravil, ki jih daje jednota za podporu nem in izobraževalnem polju, ki ga vrši organizacija, razglasil razlike med bratskimi podpornimi organizacijami in raznimi zavarovalninskim družbam. Rekel je: organizacija, ki je zastopan, je delavščka zadržava ustanova, od katere imajo koristi vsi, ki so njeni člani, dočim so zavarovalne družbe ustanovljene na podlagi profitnega sistema in članskih pravil, ki jih daje jednota za podporu nem in izobraževalnem polju, ki ga vrši organizacija, razglasil razlike med bratskimi podpornimi organizacijami in raznimi zavarovalninskim družbam.

Napotili smo se proti njemu. Nismo ga našli doma, pač pa drugi domače, in čez kake polure se pripelje tudi Mike s soncem. Srečanje je bilo prisreno. Predstavil nas je svoji sovražniki in drugim domačim ter nas povabil v svoj obširni in lepi dom, kjer smo se počutili kakor doma. Kako pa ne, saj smo bili med ljudmi enakega misljenja in prepiranja.

Naslednji dan smo se odpreli proti Slov. domu, kjer se je vršila proslava. Mike je bil zaposlen še z nekaterimi pripravami, zato na kakšno agitacijo ni bilo misliti. Predstavljeni smo bili raznim rojakom, s katerimi smo se spoznali. Na poti nazaj proti domu sva že začela z Mikom razmišljati tudi o agitaciji. Vprašal me je, kak uspeh pričakujem. Rekel sem mu: par tucatov novih načinov! Mike se je namaznil in rekel, da ne ve, kako bo, kajti razmere so slabe in farmarji dobre zelo nizko, mnogo prenizko ceno za svoje mlečne proekte. Toda jaz sem vztrajal ter pripomnil, da kadar grem na agitacijo po naseljih, kajti razmere so slabe in farmarji dobre zelo nizko, mnogo prenizko ceno za svoje mlečne proekte. Toda jaz sem vztrajal ter pripomnil, da kadar grem na agitacijo po naseljih, kajti razmere so slabe in farmarji dobre zelo nizko, mnogo prenizko ceno za svoje mlečne proekte.

Po končanem sporedu se je razvila prosta zabava v zgornjih in spodnjih prostorih, zgoraj so se sukali mladi, katerih ni bilo malo, kajti dvoranje je bila natlačena plesalcev kot sardine, spodaj pa smo kramljali starejši ter se spoznavali, rokovali in obujali spomine iz davnih dni ter mnogih naselij, kjer smo nekoč skupaj živelj.

Srečal sem se z Bohovimi, Godecovimi, s katerimi smo bili skupaj pred 25 leti v Victoriju in Pueblo, Colo., ter mnogimi drugimi. Posebno veselo je bilo snidenje z mojim dobrim prijateljem iz mladih dni Peterom Belajem in njegovo sovražniki. Kako pa ne, saj smo bili med ljudmi enakega misljenja in prepiranja.

Zvečer se je vršila proslava. Program je bil obširen in pester. Začel se je kmalu po osmih uri in otvoril ga je Fred Shultz, predsednik društva, ki je v kratkih in jedernih besedah pojasnil pomen slavnosti, posegel nazaj v zgodovino društva, njega uspehe, delovanje, boje in neuspehe. Toda klub vsem neprilikom so šli naši farmarji naprej po začrtani poti in danes, ko praznujemo svoj srebrni jubilej, imamo preko 100 članov, kar je dejstvo, na katero smo lahko vsi ponosni, je rekel Fred. Nato nam je

zvečer se je vršila proslava.

Razume se, da tudi na agitacijo za Proletarca nismo pozbivali in prvi, ki se je naročil, je bil Frank Boh, njemu so sledili še John Kirk, Martin Kokaly in drugi. Razume se, da tudi petja in rajanja ni manjkalo v "kevdru". Rekel so mi drugi dan, da toliko in takega petja in rajanja se še nista v Slovenjih domu na Willardu. Razume se, da sva tudi z Gardnom prav pridno pomagala. Ob kratkem počedanju, kaj bo in kak prerok si.

Zvečer se je vršila proslava.

Proslava petinsedemdesetletnice bitke pri Gettysburgu

Frank S. Tauchan

Gettysburg je zgodovinsko mesto, nahajajoče se v južnem delu države Pennsylvania. Pred petinsedemdesetimi leti se je namreč tam vratila bitka med armadama južnih in severnih držav, brojča na obeh straneh okrog par sto tisoč mož, ki je končala s porazom za vojsko z juga. To je bil zatek poznejšega popolnega poraza za južne plantičarje in sužnjedrje, ter zmaga unionistov in osvoboditeljev sužnjev. Velikih bitk je bilo več in na različnih mestih skozi civilno vojno, ki so imele vse svoj prispevki k zmagi — ki je nazadnje vendarle saj nekaj dosegla — tako pa je Gettysburg dobil mesto v zgodovinski knjigi več po zaslugu predsednika Lincoln, ki je v počast padlim vojakom "spregovoril par besed".

Pred leti sem čital spomine neke ženske, katere imem zdaj že pozabil; v njih je razpravljala podrobno o obsežnem programu, ki se je vršil v počast padlim vojakom v Gettysburgu. Ona je bila malo dekle, in se je udeležila slavlja v spremstvu očeta. "Bil je lep program," je pisala, "na katerega je glavni govoril nadvečer, težko da se vratim, ker je bil zelo dobro, vendar je bil sploh nekaj boljši." Da to ni prazno protivno govorjenje, nam potrdijo dogodki, ki se vrše okrog nas dnevnega skozi leta. Najomenim veteranske parade ob gotovih praznikih, v katerih korakajo "fantje" iz treh ameriških vojn. Meščansko časopisje jih poveljuje v stratosfero — ne zato, ker odkrila tako pravljeno protivno govorjenje, nam potrdijo dogodki, ki se vrše okrog nas dnevnega skozi leta. Najomenim veteranske parade ob gotovih praznikih, v katerih korakajo "fantje" iz treh ameriških vojn. Meščansko časopisje jih poveljuje v stratosfero — ne zato, ker odkrila tako pravljeno protivno govorjenje, nam potrdijo dogodki, ki se vrše okrog nas dnevnega skozi leta.

Teh "par besed" slovi danes za najjednateni in najpomembnejši kratki govor v literaturi človeštva skozi vse dobe, dočim se za dnevni govor "glavnega govornika" nihče več ne zmeni...

Leta je torej petinsedemdesetletna teh dogodkov, in poskrbelo se je, da je bilo kolikor mogoče navzoči veteranov iz civilne vojne, ki so si podali roke in obujali stare spomine. Statistika pove, da je bilo nad en milijon vojakov vpoklicanih za časa civilne vojne na obeh straneh. Izmed teh je zdaj živih še kakih osem tisoč, in sodo se, da je vsaj ena eden tretjina načrtno slavila v svojih domovih, kar je mogoče, tako da gre glavni dobitki farmarskega truda onim, ki ne sejejo in ne žanjejo, kot pravi prislovica, pa vendar žive daleč udobnejše kot mi producenti in konzumenti. Farmarji so sicer do gotove meje organizirani v svojih zadrugah, toda žal ne zadostno, delavci pa so ne manj, pač se vendar tako lahko dalo urediti, da bi kmet prodajal svoje pridelke naravnost konzumentom v njihove zadruge, kar bomo pomenilo višjo ceno za farmarje in nižjo ceno za nas po mestih, ker bi se odstranilo razne zajedalce, ki stojijo med nami delavci in farmarji.

Toda glavno delo, čiščenje gozdrovja, je opravljeno. Rojati tam se največ pečajo z živinorejo in mlekarstvom, ki je glavni vir njihovih dohodkov, dasi tamen velik, zato skrbne razniki prekupevalci, da dobi eni manj za svoje proekte, dočim izmoljejo iz nas po mestih kar največ jim je mogoče, tako da gre glavni dobitki farmarskega truda onim, ki ne sejejo in ne žanjejo, kot pravi prislovica, pa vendar žive daleč udobnejše kot mi producenti in konzumenti. Farmarji so sicer do gotove meje organizirani v svojih zadrugah, toda žal ne zadostno, delavci pa so ne manj, pač se vendar tako lahko dalo urediti, da bi kmet prodajal svoje pridelke naravnost konzumentom v njihove zadruge, kar bomo pomenilo višjo ceno za farmarje in nižjo ceno za nas po mestih, ker bi se odstranilo razne zajedalce, ki stojijo med nami delavci in farmarji.

Divil sem se uspehu naših farmarjev in njihovi zavednosti, kajti le malokje se je zgodilo, da se ne bodo naročili na Proletarca, in če bi bile razmere ugodnejše, bi bil brez dvojstva tudi uspeh večji, toda v danih razmerah sem zadovoljen z njim.

Iskrena hvala vsem starim in novim prijateljem za gostoljubnost, naročino na list in vse drugo kar ste naredili za srečanje, ki so bili na nogah. Razumeti je treba to, da po načinu takratnega vojskovanja par korakov od fronte ni bilo posebne nevarnosti.

Cemu potem takaj slava skozi o

JOACHIM BARCKHAUSEN—IVANUK:

DŽINGIS KHAN

Povest o mogočnem "Gospodarju sveta" in o njegovih vojnah v trinajstem stoletju v Aziji

(Nadaljevanje.)

Na obzoru so se že pokazali oblaki peska. Jezdci Taidjutov so delali te peščene oblače. V takih slučajih je bila obrambna taktika vedno enaka in sicer so se morali vozovi naložiti v krog. Črede so pognali v sredino kroga. Tako narejeno trdnjava iz voz so napadnici porabili kot izhod v prosti protinapad in za kritje v ozadju, če bi bili potisnjeni nazaj.

Temudžin je nekaj trenotkov strmel v dajo. Nato se je vzpel v stremenih. Sunkoma so letela povelja.

V nasprotje z vsemi dosedanjimi izkušnjami in strategijo, je zapovedal postaviti vozove na zunanjem krilu. Tam se naj vozovi streljajo v krog. Nobenega branilca ni dal tej trdnjav. Žene in otroci naj jo branijo z lokom in pšicami. Levo krilo pa je prislonil k neprehodnemu gozdu.

S tem je postavil obširno fronto. Izrabil je ves prostor kar najboljše.

S trideset tisoči jezdecev je naskočil soružnik. Gracijozno je dirjal po dolini, svest si zmage, a obenem s strašnim krikom. Vsak oddelek je štel pet sto mož. Vsaka četa sta mož, ki je naskočila v eni vrsti. Vsaka četa je bila zopet razčlenjena na pet delov.

Ob prednja dela sta bila zaščitena s težkimi žezljnimi ščiti, ki so bili s posavimi prizvani k telesu. Na glavi so bojevniki imeli žezlne čelade ali pa čelade iz kakor kamen trtega usnja, s plapolajočimi konjskimi repovi. Tisoče in tisoče kopij, opremljenih s konjskimi grivami, je blestelo v soncu. Konji sami so bili prepasani s kožnatimi predpasniki.

Izborno opremljena armada.

Prvi napad je bil na navaden način izvršen. Obe vrsti oklopnikov sta namreč nenašča obstali. Tisoče konjskih kopij je udarilo v pese in tako ustvarilo ogromen oblak. Med oklopnički pa so zleteli lahki jezdci, streljeni, oborjeni s kratkimi kopji, s pšico in lokom. Na svojih urnih, majhnih konjih so drveli kakor vihar in metalni kopja v Mongoli, da bi jih tako prestrašili, omajali in tako olajšali naskok oklopnikom.

Temudžin je imel svoje čete popolnoma v železnih rokah. Čete niso, kakor je bila navada, skočile naprej, ampak so ostale nepremično na svojem prostoru ter mirno obrisovali nasprotnike s pšicami. Sovražni lahki jezdci so bili presenečeni. Naglo so se obrnili, da bi dali težkim jezdecem pot. Ali Temudžin ni več čakal na to. Pravilno je spoznal, da je naskočil odločilni trenutek. Sovražnikovih lahkih jezdecev se ne sme puštiti, da jih zaščitijo težki jezdci. Dal je znak za naskok. In v divjem skoku so planili Mongoli v hrbet lahkim jezdecem.

Oklopnički so bili pripravljeni, da se razdele in puste svoje tovariše v naskok. Ali taj je z naskokom Mongolov nastala v sovražnih vrstah zmeda. In že je divji nalet Mongolov planil v sovražno fronto. Bilo je nepopisno presenečenje.

Na neštetih krajin je bila sovražna fronta raztrgana. Pričeti bi se moral, kakor je bila starata, boj mož proti možu. Ali presenečeni Taidjuti tega niso dočakali. Dočakali so nekaj hujšega, ker je bil polom.

Temudžin je vodil svoje čete v docela novi bojni taktiki. Tu ni bilo več boja mož proti možu. Mongolske čete so ostale strnjene kakor zid. In v takšni obliki so poteptali vse, kar so dosegli. Kamorkoli so se Taidjuti obrnili, povsod so naleteli na živ zid, ki jih je strašno stiskal in pobijal.

Nasprotnikovi lahki jezdci so doživeli največje presenečenje. Po starji bojni taktiki so imeli nalog, da med tem, ko nastopajo oklopnički, od vseh strani obkolijo trdnjavovo vozov in jo zavzamejo. Ali ko so zdaj hoteli to narediti, so zadeli na živ zid. Komaj so pridrželi k trdnjavovi, so se od vseh strani nenehko pojavile strnjene čete Temudžinove, ki so bile v rezervi. In v tem mlinu je bil takoreč siherni Taidjut zdroljen.

Temudžin je pregrupiral svojo vojsko. Postavil je dvojne čete po tisoč mož. Fronta je bila samo 100 mož široka. Ali zato deset vrst globoka. In s tem kladivom je razbil vse, kar kar mu je prišlo pod kopita.

Ko je bila bitka končana, je bil Temudžin

v očeh svojih bojevnikov kakor bog. Zmaga je bila brez primere. Temudžin sem je bil od pāice v vrat težko ranjen. V silnih skrbeh so bili njegovi prijatelji. Ležal je na tleh, kašljal in iz vratu in iz ust mu je curljala kri.

Kar se je nekdo spomnil fantastičnega in obenem čisto naravnega sredstva. Takoj je dal razbeliti kamen. Na razbeljeni kamen je položil sneg. Temudžin je pa moral dihati paro, ki je uhajala s talečega snega. Kri se je ustavila. Temudžin je zopet lahko dihal. Bil je potom inhalacije ozdravljen.

Kakor hitro je bil zopet na nogah, je ukazal usmrtil sedemdeset ujetih poglavarov. Kronika celo pripoveduje, da jih je žive kuhal v olju, vendar potrjeno to ni.

Res je sicer, da je bila Džingis khanova življenska pot obljita z rekami, ne potoki, krv. Ali moril je le, če je imel zato poseben vzrok.

Po tej bitki, v kateri je s trinajst tisoči jezdci premagal trideset tisoč jezdecev močno armado, je po vsej puščavi Gobi zrastel njegov ugled.

•

Leta 1189 je del vzhodnomongolskih plemen oklical in priznal Temudžina za khana.

Pet let pozneje je v neki vojni podpiral Kitajcev v vojski z nekaterimi plemenami tamoznje puščave. Kitajcem je s tem pomagal k zmagi. Peking ga je bogato obdaril.

Nato se je zvezal s khanom Keruitov ter si v Mongoliji tako podvrgel veliko pleme. Pleme za plemenom se je pokorilo njegovi močni osebnosti.

Ob tridesetletnici smrti njegovega očeta je nekdanji šibki fantič gospodoval že malone nad vso Mongolijo.

Ta mogična spojitev divjih pastirskih plemen pa se ni dala vzdržati le s silo orožja in z imenom Temudžinovim. In to je Temudžin tudi dobro vedel. Treba tukaj še nekaj drugačega.

V jeseni 1206. je sklical veliki zbor vseh zavezniških in zavojevanih plemen. Ta zbor je zboroval v Mongoliji, na obrežju reke Kedulan. Tudi oženil se je Temudžin še enkrat v tej dobi. In s to ženitijo je prišel v njegovo družino svetnik. Ta "svetnik" je na zbor dovoljal zanj izvrstno. Zbranemu ljudstvu je oznanil, da so mu naročili bogovi, da mora prevzeti Temudžin, na katerem počiva milost nebes in blagoslov vseh bogov, brez izjeme vodstva vseh plemen, ki so jezdci. Temudžin mora biti vladar puščave Gobi. In ker je premagal že tudi vse khane, mu mora zbor dati drugo ime. Naj mu bo ime: "Najmogočnejši vseh khanov". V mongolskem jeziku je to: "Džingis khan".

Zbor je navdušeno sprejel "nasvet in voljo bogov".

In s tem novim, zelo vplivnim imenom je postal Temudžin pred zbrana plemena.

Pridobil jih je že s svojimi prvimi bešedami:

"Ako me izvolite za Džingis khana vsi, ki ste tukaj in zastopate vsa naša plemena, vam od svoje strani dajem častno ime "Mongoli".

In to ljudstvo, ljudstvo Mongolov, ki sem ga našel trdnega in čistega kakor kristal, bom vodil slavno in bojevito, da bo gospodar vsega sveta."

Zborovalci so kar rjoveli. Kajti ugajalo jim je takšno govorjenje o oblasti nad vsem svetom.

Bil je storjen ogromen korak.

Iz peščenih tal puščave Gobi je izklesal Džingis khan nov narod, Mongole. Glavno mesto nove države je postal mesto Karakorum. Džingis khan je zdaj naredil tudi red v notranjosti države. In ko ga je naredil, se je ozrl po novem nasprotniku.

Najblžji nasprotniki so bili ob mejah njegove države. Njega sklep, da mora in hoče razširiti meje svoje države daleč, daleč v širino in daljino, je bil neomajan. In vedel je, kaj mu je storiti.

Najprej se je obrnil na zapad.

Tam je bila država Hia, nenavadna država po pojmu Mongolov. Tunguezi so prebivali v nji. Poglavarji tega plemena so bili nevarni razbojniki in morilci. Poleg tega so tudi sloveni kot čaravniki. Vere so bili budistične. Najraje so plenili po sosednih deželah.

(Dalje prihodnjič.)

JAPONCEM PRIDEJO PRAV

V bitki za posest strategično važnega kitajskega mesta Soochow so se Japonci poslužili tudi avtom in trukov ameriškega izdelka, od katerih je videti dva na gornji sliki.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA

Zbral Charles Pogorelec

Pueblo, Colo. — Frank Bolzazar je pred kratkim pisal po imenu naročnikov, kajti: obiskati hočem vse, ki imajo poteceno naročino, je dejal.

Pred par dnevi se je pa zglasil in sicer z 8. naročinami, med katerimi je ena nova. France vedno vrši kar obljubi. Izrazen omenja tudi prenovitev poslopnega tamošnje zadružne prodajalne in pravi: ko prideš prihodnjik k nam, ne bo sposbal pospolja, tako smo ga fino preuredili. Nas veseli, da je vsaj nekakšen napredek v našem nekdanjem bivališču, poleg klerikalnega.

Ely, Minn. — John Teran je poslal dve naročnini ter poročilo, da so tam zmagali v primarni volitvi kandidatje farmer-labor stranke. Dobra veste!

Strabane, Pa. — Jacob Pavčič je poslal 4 naročnine. Pravida, da so tam zelo slabe delavške razmere, kar agitacijo zelo ovira, ko hitro se te izboljšajo.

Burgettstown, Pa. — Anton Jeram je pred kratkim poslali seznam potečenih naročnin. Sel je takoj na delo in jih pred nekaj dnevi poslal 5. Dobro delo, Tone!

Cleveland, O. — Jennie Dararin je še zmirom na delu. Pred nekaj dnevi je poslala spet devet naročnin.

Girard, O. — Tudi tukaj nočejo zaostajati za drugimi naseljenci. John Kosin je poslal vse naročnini.

Detroit, Mich. — Joe Korsic je zadnjih teden poslal 11 naročnin. Zahteva tudi nov imenik, da vidi, kako je z našimi naročniki v avtenu mestu.

Razume se, da smo radi ustregli. Zdaj pa pričakujemo od njega, kot od njegovega kolega s Zornika, da se podasta na agitacijo in običeta vse, ki imajo poteceno naročino, zraven bo skupaj s vsega sveta.

Willard, Wis. — Za časa obiski upravnika Proletarca tu se je število njegovih naročnikov pomnožilo z 29 naročnin. To je uspeh trdneve agitacije, pri kateri je pridno sodeloval naš zastopnik Mike Krutzl.

August Bizjak je prispeval \$1 tiskovnemu fondu. Mike Cerneta, dolgoletnega naročnika Proletarca, je zadel mrtvoud, vendar pa se mu stanje obravča na boljše in upati je, da nam ga usoda kljub njegovemu višoki starosti hrani še mnogo let.

Chicago, Ill. — Na naši fronti je bilo bolj mirno zadnje dni.

Bili so agilni le trije naši fantje, v sicer Chas. Pogorelec z 2, Joseph Drasler z 1 naročnino in Jože Oblak, ki se je zglasil v uradu z novci za 10 Majskih Glasov, katere je prodala za klub št. 1 JSZ.

Skupni strošek naturalizacije

Vprašanje: Koliko stanejo vse pristojbine za naturalizacijo?

Odgovor: Pristojbina za

PROBLEMI PRISELJENCA

Priselitelj zaročenke

Vprašanje: Zaročen sem z žensko, ki živi v starem kraju. Ali more dobiti visto izven krovite, ako se takoj poročiva po njenem prihodu?

Odgovor: Takozvane poročne na Ellis Islandu spadajo k preteklosti. Najbolj sigurna stvar bi bila, da se podate v starji kraj in se tam poročite. Tako po poroki morete vložiti prošnjo za izvenkrovito visto v krovit svoji ženi, katero prošnjo bo sam konzul poslat v Washington. — Ako pa ne morete iti v Evropo, mora vaša zaročenka zaprositi za navadno kvotno visto. Pošljite ji v to svrhu zapriseženo izjavlo, t. zv. affidavit of support, v katerem navedite, da jo boste poročili čim hitreje mogoče po njenem prihodu. Priložite tudi dokazila, iz katerih naj bo razvidno, da ste v stanju vzdrževati jo. Ako ima vaša zaročenka kakve sorodnike ali prijateljice v tej deželi, je umestno, da tudi ti vpošljite tak affidavit, v katerem garantirajo, da bodo zanje skrbeli, dokler se ne poroči.

Zdravniška spricelava za poroko

Vprašanje: Ali je res, da se v državi New York zahteva zdravniško spricelavo od onih, ki hočejo dobiti poročno licenco?

Odgovor: Zakon, ki stopi v veljavo dne 1. julija, zahteva, da se ženin in nevesta, ki zahteva za poročno dovoljenje, morata podvreti zdravniškemu pregledu, ki naj dožene potom krvnega preizkusa, da nimata nikakega sifilisa, ki bi utegnil biti okužljiv.

Zakon o enaki mezdi

Vprašanje: Ali je kje v tej deželi prepovedano po zakonu plačevati ženskam manj za isto delo kot moškim?

Odgovor: Tak zakon je bil sprejet v državi Michigan leta 1931. Ta zakon izrecno prepoveduje plačevanje manjših mezd ženskam za isto delo. Izkušnja pa je dokazala, da je težavno uveljavljati to prepoved, kajti oba spola običajno delata v različnih vrstah dela. Dostikrat je težko dokazati, da je delo ženske enako delu moških v isti obrti.

Volitive prihodnjega novembra

Vprašanje: Časopisi mnogo govorijo o primarnih volitvah. Kaki zastopniki bodo pravzaprav izvoljeni prihodnjega novembra?

Odgovor: 435 članov poslanske zbornice (Representatives), kar je vse članstvo spodnje zbornice konгрesa (House) nadalje 44 senatorjev (tretjina na senatu). Vršile se bodo tudi volitive 33 državnih governerjev, mnogih državnih zakonodajnih zbornic, občinskih sestavov in županov. — FLSI.

vajam, katere je otvoril predsednik republike dr. Beneš, je prisostvovalo nad tri sto tisoč gledalcev.

Zrtve praznikov

Chicago. — V dneh 2., 3. in 4. julija je umrlo za raznimi nesrečami v Združ. državah 475 ljudi. Od teh je bilo ub

• KRITIKUJOČA MNENJA, Poročila in RAZPRAVE •

KOMENTARJI

V Clevelandu je moral biti praznik (3. in 4. julija) strašno vroče. In huda vročina slabo deluje na mleko in tudi nekaterje druge stvari, vključivši človeške možgane. Tako smo dobili uredniški članek v "Ameriški Domovini" od 5. junija, kjer so nakopičene podnaslovom "Boljševski spokorniki" sledile budalosti in natolcevanja:

V Moskvi so priznali, da so indirektno vprorili špansko civilno vojno, ko so nahajščani španske ateiste, socialiste, komuniste in anarhisti, da so zachele moriti katoliške duhovne in redovnice in požigati katoliške cerkve in samostane... "Dokaz" za to je pristanek sovjetske vlade na odtegnitev pomoči španski legalni vlad, tako da storita tudi Hitler in Mussolini... Nadaljni "dokaz", ki sta ga gg. Pirc in Debeve v prehudi ihti najbrže nehotote pozabila navesti, je papež žegen, ki je bil podeljen "kráčensku vitezu" in morilcu nedolžnih otrok in mater, generalu Francu...

Hiter in Mussolini sta pogledala preko Pirinej v Španijo šele potem, ko so španski prekučuhni izvrševali Stalinovo povelje in na debelo klali in morili nune, fajmoštne in nedolžne otroci... "Dokaz": isti kot zgoraj in pa svetovno znana "verodostojnost" in "rešnicljubnost" velikovaškega "svetovnega dnevnika"...

Vsi trije diktatorji so zanič, ceprav pri "A. D." nekoliko bolj "lajkamo" fašiste, ker so nekaj boljši, kar pa istočasno dvomimo, ker ne vedemo, kje se nas drži glava (vražji prazniki!) ...

In naši komunistični listi Enakopravnost, Naprej in Proletarje pričajo, da se ti zlodjeti diktatorji borijo za — demokracijo! (Pirc in Debeve sta pribila tri klicaje, toda nam bo zadostoval eden tudi za to bdesto izmišljotino.) "Dokaz": meketanje "Ameriške Domovine"...

Leta 1918. in 1919. (pišeta Lojze in Jaka) so isti laži-demokrati (to smo socialisti)

med ameriškimi Slovenci našli sedemdeset tisoč dolarjev za jugoslovansko republiko, toda niti prebit cent od tega denarja ni videl Jugoslavije, temveč je izginil v žepih sodrugs... "Dokaz": Lojze in Jaka nista dobila tega denarja v roke...

In tako dalje preko tiste meje, ki se ji pravi pamet in dobrostnost.

Neslana klobasa (gospodje, ne pozabite tega citirati, morašo so vaši čitalci to — neslano klobaso) "Ameriške Domovine" je bila zaključena s sledenim turovom vzdihom:

"Tako vidite, dragi rojaki, se vas blufa, ker se pustite blufati. (Bože, koliko čiste zlate resnice je v tem stavku! Opomba Komentatorja.) Koliko vas bratov, ki ste darovali, bi lahko kupilo money order in našlo prošnjo za državljanški papir... Tako ste pa darovali zopet nekaj za svojo lastno zgrobo."

Takšno "sočuvstvovanje" z žepi "dragih rojakov"! Človek bi se zjokal, če ne bi vedel, koliko več "moni ordrov" bi se lahko kupilo za tiste stotisočake, ki ležijo zmrznjeni v pokojni "naši" banki, nad katero je počival Lojzetov in Jakatov blagoslov...

Ampak nekateri dragi rojaki se še zmirom "puste blufati, ker se puste blufati", kar je zelo dobro za "Ameriško Domovino", ker bi bila možaka sicer že zdavnaj pri WPA, če bi ju tam vedeli za kaj porabit...

H koncu naj povem še to, da po mojem mnenju ne bi bilo napacno, če bi gospodje pri "A. D." še enkrat prečitali svoje "spokorniške budalosti" in skušali dognati, koliko kozarčkov ga je bilo preveč pri njihovem spočetju in rojstvu... Saj se zanimajo za take stvari — koliko ga kdo spravi pod kapi v 24 urah...

Milan Medvešek je pred tedni pisal v angleški sekciji Prosvete, da se mu zdi, da smo v

Ameriki preveč radodarni z nazivom "fašist", in če sem ga prav razumel, tudi ne verjam, da bi imeli v Ameriki kaj pravih fašistov. Ampak prijatelj Milan na se ne varal! Če bi pršali do moči samo tisti kandidati, kolikor jih ima "metropolia", bi bila tudi njegova glavolika kot zaigrana... In ne manjka se takih tečej drugod!

Sreča je le, ker do danes še niso mogli storiti hujšega kot opletati z jezik in mazati po časopisem papirju!

Ameriška katoliška revija The Commonwealth je ostro udarila po španskem uporniškem generalu Francu, ker njegove letalske bombe pobijajo neoborožene civiliste, matere in otroke, dasi tudi pesep protestira proti temu barbarstvu. Ista revija je do pred kratkim podpirala Francovo stvar brez pridržka. Tako se polagoma toda gotovo jasno tudi v glavah katoliške intelligence.

Naj nihče ne misli, da zdaj pričakujemo, da se bo zjasnilo tudi v glavah prijateljskega króka pri "Ameriški Domovini". Tam ni sploh nobene intelligence, se take ne, kakršno je posedoval pred stoletji izumri ptič dodo...

ZAPISNIK KONFERENCE

klubov in društev Prosvetne matic JSZ, vršeče se dne 26. junija t. l. pri s. Josipu Skoffu v Bartenu, Ohio

Tajnik s. Jos. Snay otvoril zborovanje konference ob pol najstnih dopoldne in obširno pojasni pomen današnje seje ter toplo priporoča, da zborovica storji kar največ koristnega za JSZ, Prosvetno matico in F. Gompers, in katero taktiko nadaljuje sedanjem predsednik A. D. F. Green. Ta je bila razposlana namesto slovenskih nekaj angleških knjig, nakar John Rebol stavi predlog, da se tajniki društev, ki spadajo k Prosvetni matici, sami obrnejo nanjo za angleške knjige. Predlog je podprt in soglasno sprejet.

Razprava o Proletarju in drugi naši literaturi. S. Snay poroča, da bi se še dalo marsikaterga novega naročnika dobiti in skolektati zaostalo narocnino, toda on zaradi dela in slabega zdravja ne more več hoditi na agitacijo, zato priporoča agilnega sodruga Johana Vitez, da se ga izvoli za Proletarjevega zastopnika. S. L. Zorko iz Clevelandu se popolnoma strinja s Snayjem in vzpostavlja navzoče, da povsod delujejo v korist Proletarja in delavske literature iz knjigarne Proletarja in P. M. S. Vitez pravi, da bo skušal koristiti Proletarju po bližnjih naselbih, zaenkrat ga pa zadržuje Dom društva št. 333 SNPJ, katerega oskrbnik je on, kar se vzame na znanje.

S. Zorko nato poda referat, ki ga je bil pripravljal po narocilu naše eksekutive. (Referat pričembimo posebej. Ured.)

Nadzornika poročata, da sta pregledala knjige in jih našla v redu in jih priporočata v sprejem, kar se zgodi.

Konferenčni organizatorji s. Vitez, Skoff, Rebol in Snay poročajo, da so po svojih močeh delovali na širjenju Proletarja in druge naše literature, pridobili nekaj društev in Pros. matice in tudi drugače delali v korigi te naše kulturne organizacije. Uspeh bi bil lahko večji in da ni bil, so krive slabe delavske razmere. Poročilo je vzeteno na znanje.

Jos. Snay poroča za klub št. 11, da je ta klub eden najbolj aktivenih v tej okolici, dela za Proletarja in razpečava drugo našo literaturo itd. Zadnja pravomajska proslava mu je dala novega poguma in bo zdaj s podvojeno vremeno delal v korigi s. Vitez, ako bo šel na agitacijo za Proletarca izven naselbine, in da se v tem smislu aperiira tudi na eksekutivo.

S. Snay nato pove, da je treba zbrati 25 tisoč podpisov za kandidate soc. stranke in priporoča, da gremo vse na delo.

K točki 13. se priporoča, da se brezposelnih organizirajo poleg v CIO tudi v brezposelnostni zvezki, da skupno delujejo za izboljšanje.

Potlitev odbora. Soglasno sprejetje, da ostanejo na svojih mestih dosedanji odborniki, ki so:

Joseph Snay, taj.-blag.; Vitez, Skoff, Rebol, Gorene in Pavlinich, organizatorji konference. Konferenčni odbor dolodi, kdaj in kje se naj vrši prihodnja konferenca. Pred zaključkom seje je soglasno sprejetje, da se konferenca toplo zahvali s. Zorkotu za njegovo sodelovanje in navodila v korigi našega gibanja in publikacij.

Ker je s tem dnevni red izčrpan, s. predsednik zaključi zborovanje ob pol dveh popoldne.

Nace Zlemberger, predsednik Louis Pavlinich, zapisnikar.

Zastopnik društva št. 275 Berlot želi, da bi eksekutiva

• Pridite še DANES in si oglejte te krasne, nove modele, v Servel Elektrolux argovinah in Public Service proda-jnah. Prepričajte se sami zakaj Servel Electrolux refrigeratorji prednjačijo vsem drugim.

1. Izredno znižane cene za 1938. Zdaj imate priliko nabaviti si hladilno postrežbo po nižji ceni kot ste jo imeli kdaj prej.

2. Nobenih premikajočih delov v ohlajevalnem mehanizmu. To znači nizke obratne stroške.

3. Stalna tišina. Ker Servel Elektrolux zmrzuje brez premikajočih se delov, je tiko obratovanje zanjeno.

4. Popolna oprema—avtomatična posoda za ledene kocke. Toplnotni kazalec, mehanično odpiranje in zapiranje in mnogo drugih prednosti.

• Pridite še DANES in si oglejte te krasne, nove modele, v Servel Elektrolux argovinah in Public Service proda-jnah. Prepričajte se sami zakaj Servel Electrolux refrigeratorji prednjačijo vsem drugim.

Zastopnik društva št. 275 Berlot želi, da bi eksekutiva

Referat s. Louisa Zorkota

podan na seji konference klubov in društev Prosvetne matic v Bartenu, O., dne 26. junija t. l.

Od tajništva eksekutive JSZ sem dobil nalog, da posetim vaše današnje zborovanje: Društev Prosvetne matic in klubov JSZ. In podam referat: O našem delu za razširjenje Proletarca in Jugoslovanske socialistične zveze.

Predno pa pride na to točko, je pa potrebno, za boljše razumevanje, da se ozremo nekoliko na okoli in bomo videli, kako obstoji današnja delavska politična situacija.

Še menda v vsej zgodovini, od kar se delavstvo udejstvuje v politiki, ni bilo toliko konfuzije o delavski politični orientaciji kot jo je danes. Ljudje, kateri so še nedavno prisegali na princip Marksa, so danes za politično enotno fronto doprinesli svoj delež k ustanovitvi in formirjanju razredno zavedene delavske stranke, ki potrebujejo potom delavskih in farmarskih organizacij, bo pa naše delovanje ravno tako, ako ne še bolj potrebno za izobraževalno propagando, da delavska stranka čimprej vključi v svoj program: Odpravo kapitalističnega sistema in se izreče za socialističnega, kar je edini izhod iz sedanje mizerije in nestignosti.

Da bomo pa mi slovenski oziroma jugoslovanski delavci doprinesli svoj delež k ustanovitvi in formirjanju razredno zavedene delavske stranke, je potrebno, da smo organizirani v Jugoslovanski socialistični zvezi, katera je edino delavska politična organizacija, ona je tudi kulturna in izobraževalna institucija. Ogromno delo, ki je bilo izvršeno na kulturnem in izobraževalnem podlagu med slovenskimi delavci v Ameriki, v zadnjih tridesetih letih, gre največ zasluge JSZ in njenemu glaslu Proletarju.

Na izobraževalno in kulturno delovanje moramo poslati največ važnosti. Kjer je potreben, da se izvršimo na kulturnem in izobraževalnem podlagu med slovenskimi delavci v Ameriki, v zadnjih tridesetih letih, gre največ zasluge JSZ in njenemu glaslu Proletarju.

Na izobraževalno in kulturno delovanje moramo poslati največ važnosti. Kjer je potreben, da se izvršimo na kulturnem in izobraževalnem podlagu med slovenskimi delavci v Ameriki, v zadnjih tridesetih letih, gre največ zasluge JSZ in njenemu glaslu Proletarju.

Na izobraževalno in kulturno delovanje moramo poslati največ važnosti. Kjer je potreben, da se izvršimo na kulturnem in izobraževalnem podlagu med slovenskimi delavci v Ameriki, v zadnjih tridesetih letih, gre največ zasluge JSZ in njenemu glaslu Proletarju.

Na izobraževalno in kulturno delovanje moramo poslati največ važnosti. Kjer je potreben, da se izvršimo na kulturnem in izobraževalnem podlagu med slovenskimi delavci v Ameriki, v zadnjih tridesetih letih, gre največ zasluge JSZ in njenemu glaslu Proletarju.

Na izobraževalno in kulturno delovanje moramo poslati največ važnosti. Kjer je potreben, da se izvršimo na kulturnem in izobraževalnem podlagu med slovenskimi delavci v Ameriki, v zadnjih tridesetih letih, gre največ zasluge JSZ in njenemu glaslu Proletarju.

Na izobraževalno in kulturno delovanje moramo poslati največ važnosti. Kjer je potreben, da se izvršimo na kulturnem in izobraževalnem podlagu med slovenskimi delavci v Ameriki, v zadnjih tridesetih letih, gre največ zasluge JSZ in njenemu glaslu Proletarju.

Na izobraževalno in kulturno delovanje moramo poslati največ važnosti. Kjer je potreben, da se izvršimo na kulturnem in izobraževalnem podlagu med slovenskimi delavci v Ameriki, v zadnjih tridesetih letih, gre največ zasluge JSZ in njenemu glaslu Proletarju.

Na izobraževalno in kulturno delovanje moramo poslati največ važnosti. Kjer je potreben, da se izvršimo na kulturnem in izobraževalnem podlagu med slovenskimi delavci v Ameriki, v zadnjih tridesetih letih, gre največ zasluge JSZ in njenemu glaslu Proletarju.

Na izobraževalno in kulturno delovanje moramo poslati največ važnosti. Kjer je potreben, da se izvršimo na kulturnem in izobraževalnem podlagu med slovenskimi delavci v Ameriki, v zadnjih tridesetih letih, gre največ zasluge JSZ in njenemu glaslu Proletarju.

Na izobraževalno in kulturno delovanje moramo poslati največ važnosti. Kjer je potreben, da se izvršimo na kulturnem in izobraževalnem podlagu med slovenskimi delavci v Ameriki, v zadnjih tridesetih letih, gre največ zasluge JSZ in njenemu glaslu Proletarju.

Na izobraževalno in kulturno delovanje moramo poslati največ važnosti. Kjer je potreben, da se izvršimo na kulturnem in izobraževalnem podlagu med slovenskimi delavci v Ameriki, v zadnjih tridesetih letih, gre največ zasluge JSZ in njenemu glaslu Proletarju.

Na izobraževalno in kulturno delovanje moramo poslati največ važnosti. Kjer je potreben, da se izvršimo na kulturnem in izobraževalnem podlagu med slovenskimi delavci v Ameriki, v zadnjih tridesetih letih, gre največ zasluge JSZ in njenemu glaslu Proletarju.

Na izobraževalno in kulturno delovanje moramo poslati največ važnosti. Kjer je potreben, da se izvršimo na kulturnem in izobraževalnem podlagu med slovenskimi delavci v Ameriki, v zadnjih tridesetih letih, gre največ zasluge JSZ in njenemu glaslu Proletarju.

Na izobraževalno in kulturno delovanje moramo poslati največ važnosti. Kjer je potreben, da se izvršimo na kulturnem in izobraževalnem podlagu med slovenskimi delavci v Ameriki, v zadnjih tridesetih letih, gre največ zasluge JSZ in njenemu glaslu Proletarju.

Na izobraževalno in kulturno delovanje moramo poslati največ važnosti. Kjer je potreben, da se izvršimo na kulturnem in izobraževalnem podlagu med slovenskimi delavci v Ameriki, v zadnjih tridesetih letih, gre največ zasluge JSZ in njenemu glaslu Proletarju.

Na izobraževalno in kulturno delovanje moramo poslati največ važnosti. Kjer je potreben, da se izvršimo na kulturnem in izobraževalnem podlagu med slovenskimi delavci v Ameriki, v zadnjih tridesetih letih, gre največ zasluge JSZ in njenemu glaslu Proletarju.

Na izobraževalno in kulturno delovanje moramo poslati največ važnosti. Kjer je potreben, da se izvršimo na kulturnem in izobraževalnem podlagu med slovenskimi delavci v Ameriki, v zadnjih tridesetih letih, gre največ zasluge JSZ in njenemu glaslu Proletarju.

Brez kompasu ne gre!

"Malodrušje se je dolastilo slovenskega razumništva. Cuti vro onemoglost... Osuplo in zmedeno stoji pred dejstvom, da hodi ljudstvo svoja pota in se zanj in njegove skrbi ne zmeni", tako piše učovnik "Slovenije". Tej obupanosti se pridružuje mlado "Dejanje", ki pravi, da nam preti "popolno iznicanje, telesna smrt in duhovni propad" in kliče vse Slovence, "da se v vseh javnih odločitvah postavljajo bolj v območje tistega, kar nas druži, kakor onega, kar nas razdvaja, in da s pluralističnim delovanjem razvijijo ostala torišča narodnega življenja" — naj oprosti uredništvo "Dejanja" če ga prosimo, da nam razloži to pluralistično delovanje. — Neki akademski klub nas spodbuja k slovenski zavesti in gibanjivemu slogaštvu. Akademsko glasilo spet samozavestno piše: "Ko se ožiram po slovenski politični delavnosti zadnjih dvajsetih let, pišemo z neizprosno kritičnostjo odsobde našim starejšim generacijam. Še več! Danes ugotavljamo njih izkoreninjenost v tem narodu... Vsa odgovornost in vse delo bodočnosti leži danes na mladih generacijah."

Cemu bi še naštevali nadaljnje primere, saj vsak dan in povsod opažamo razdvojenost slovenskega izobraženstva, nihanje med malodrušnostjo, ki meji že na obup, in med pretirano očitostjo in pomanjkanje vsake prave notranje povezanosti z resnično zgodovino in sedanostjo našega naroda, čemur se pridružuje še velika nevidnost o pravem ozadju boja, ki se bije med nasprotujem silami doma in po svetu.

Vsa ta zaletavost velikega dela naše inteligence ni nič nova za človeka, ki vsaj prično pozna našo nedokončano preteklost. Proti koncu svetovne vojne so bili vsi tako navdušeni Jugoslovani, da je n. pr. "Dom in Svet" prinašal razprave o srbskem jeziku, a če nekaj let so še napredni učenjaki mislili, da morajo voliti SIS, da hočemo dobiti avtonomijo, danes pa se proglašajo spet za edino verodostojno tolmače slovenstva pismarji, ki so še malo prej razlagali, da je 6. januar višek vse modrosti in odrešenje za naš narod. Iz navdušenega slovenstva pa spet padajo premnogi v obupno malodrušnost, dočim drugi povedljajo potrebo, da moramo začeti vzgajati iz Sloveneve državni narod.

Kakov bi se po marsičem dalo soditi, da so to zbegano med slovenskim izobraženstvom povzročili zadnji zunaj politični dogodki, vendar temu ni tako. To je samo nov izraz stare žalostne lastnosti naših literarnih in političnih salonov — da so brez smeri, brez notranjega ravnotežja, brez zvezze z resničnim življem in narodom. Vse to, kar danes učenjaško ali obupno razpravljajo, vse to slovenstvo in jugoslovanstvo, sloganstvo in spletarenje, pozivi akademskih klubov — vse to smo že brali v nekoliko drugačnih besedah v časih, ko še ni bilo niti Jugoslavije niti tretjega rajha.

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Največja slovenska knjigarna v Zed. državah

Pišite po cenik PROLETARCU

2301 S. Lawndale Ave., Chicago

HRIBOVSKA KOMEDIJA

Felix Breazeale, 74letni čudak iz tennessejskih hribov, si je izmisli svoj lastni pogreb, dokler je še živ. Imel je tudi duhovnika in na pogreb je prislo okrog 8,000 radovednečev.

Izobraženstvu, ne slovenskemu ljudstvu, drži danes bolj kačor prej:

"To je inteligenco, ki ji je bilo že v njenih akademskih letih največ do tega, da kakor mogoče hitro absolviра tista leta, ki so predpogoj, da pride v penzijo... Inteligenca brez višjega pogleda po svetu, po ljudeh, in po idejah... Kako se vrta zunaj čas in življenje, ni vprašala; da je bila le za silo preskrbljena..."

In zato je bila vedno pretežna večina slovenske inteligence reakcionarna, nazadnjanska, hlapčevska, prazno rodoljubarska. Bila je pod vplivom političnega, katolicizma, in je še danes bolj, nego si misli. Vse mogoče stvari si je dala dopovedati in jih še danes sprejema, samo socializma ne. Največji pismouki iz katoliškega v svobodomiselnega literarnega salona so se trudili do danes, da pokopljajo Cankarjev socializem v posteni nameri, da bi Cankar lahko postal največji, neoporečni slovenski pisatelj, če bi ga rešili naglavnega greha — socializma.

Socializem jim je bil vedno tujka, ne šele od vojne same, kakor nekateri prikrijevo svojo odtujenost ali sovraštvo do njega, češ, da se ne morejo navduševati zanj radi notranjega razkola v naših vrstah. Njihovo razmerje do njega ni bilo nič drugačno v časih, ko še ni bilo niti social-patriotov, niti komunistov, niti okrožnih uradov, niti ljudskih front.

1914. leta je dr. Dragotin Lončar v spominskem posvetilu umrlemu dr. Dermoti zapisal sodbo, ki se še danes ne da preklicati:

"Marsik slovenski izobrazec je svoje dni koketiral ali celo simpatiziral s socializmom, dokler je šlo samo za teoretična razpravljanja; toda v praktičnem življenu je kmalu pozabil na svoje ideale in postal njih nasprotnik iz sebičnosti."

Tisti politični tabor, ki živi od tega, da ponareja vso slovensko politično zgodovino, je uspel, da je njegova falsifikatorska delavnica postala vir resnice in merilo večini slovenske intelligence. Kajti njegovo ponarejanje in licemerno prijava tisti slovenski inteligenci, ki sovraži socializem zato, ker ta socializem nikdar ni hotel skupaj z njo bloditi po krivih potih in kaditi malikom, temveč je imel nasprotno pogum, da je proti večini kazal resnico in pravo pot. Socializem jim je bil tuj ne zato, ker jim ni vedel česa povedati, temveč zato, ker jim je mnogo, za njihova ušesa in njihovo spoznavnost kar preveč povedati. In premnogi iz mlade generacije sodijo in obsojajo socializem na Slovenskem, ker često nevede ponavljajo laži in potvorte Kopitarjeve ulice, namesto da bi si kot mladi intelligentje ogledali vire in si po njih ustvarjali res pravo sodbo resnične mlade generacije, ki se ne sme zadovoljiti z enostavnim izobčenjem vseh očetov in dedov, temveč mora kritično pogledati.

Videl svoj pogreb

Kinston, Tenn. — Tu živi čudaški farmar Felix Brazeale, star 74 let, ki mu je pred kratkim padlo v glavo, da bi rad videl svoj lastni pogrebni spredvod. In tako je uredil vse potreben in zjal pri njegovem "pogrebu" ni manjkalo. Starce pravi, da je bil to najlepši doodek v njegovem življenu...

Važno naznanko

Bridgeport, O. — Dobili smo peticijo za počitiranje podpisov za kandidate soc. stranke, ki sem jih razposlal na vse somišljenike. Zdaj pa pojdimo na delo, podpis se dobri, posebno ker je gov. Davey dobro podučil tako premogarje kot je katarske delavce, kako se lahko zahajajo na kapitalistične državne uradnike. In ne odlašajte, ker čas je kratki in dolžnost vsakega delavca je, da pomaga pri tem delu.

V nedeljo dopoldne dne 17. t. m. bo imel naš klub sejo, začetek ob desetih. Na sejo smo povabili soz. kandidata za pod-governorja Alberta Levzeja. Seje se bo udeležil tudi s. Ed Dickenson, ki je bil govornik na naši majski proslavi. Zato je želeti, da pridejo na sejo vši članiki klubu in tudi somišljeniki bodo dobrodošli. Ukrenilo bomo vse, kar bo potrebno glede podpisov in ostalih kampanjskih zadev. — Jos. Snay.

Piknik uslužbencev SNPJ

Chicago, Ill. — Še meseca aprila je bilo sklenjeno na posebnem sestanku uslužbencev SNPJ, da priredimo piknik, ki naj bo v zábavu in razvedrilu vsem, ki se ga udeleže, ter morabitni prebitek v pomoč uniji UOPWA lokal 24 CIO. Piknik se bo moral vrstit dne 10. julija, ker smo pa pozneje zvedeli, da imajo dr. št. 8, 490 in 610 SNPJ skupni piknik na isti dan, je bil naš piknik prestavljen na tretjo nedeljo, t. j. 17. julija. — Brezvomno je v Chicago in okolici mnogo rojakov, ki se zanimajo za uniski gibanje ter mu žele kar največ uspeha, zato pričakujemo, da se udeležite tega izleta v svojo korist in zabavo. Piknik se bo vršil na dobro znanem Kobalovem vrtu, na 55. in Clarendon Hill Rd., Clarendon Hills, Ill. Lahko se peljete tudi z vlakom.

Torej, ne pozabite, 17. julija, vsi na piknik v Clarendon Hills! — V. Ločniškar.

TVA dobiva nova polena pod noge

Zvezna uprava za razvoj tennessejskega porečja ali TVA (Tennessee Valley Authority), ki je zadnje čase postal predmet preiskavev in tarča političnih nasprotnikov Rooseveltove administracije, ima nove težave na glavi. Te dni jo je namreč tožil njen bivši načelnik dr. Arthur E. Morgan, ki hoča nazaj svojo službo. To pa je izgubil, ko se je začel spor med direktorji TVA; Morgan je dolžil svoja tovariša v upravi TVA, da sta neposlušna, da rovarita proti njemu in TVA in podobno, ostala direktorja, Harcourt Morgan in David Lilienthal sta pa odgovorila, da se prvi obnaša kot kak direktor; nakar je posegel v spor predsednik Roosevelt ter zahteval od Arthurja Morgana, da svoje obdolžbe podpre z dolžimi. Mož pa ni hotel goroviti in predsednik ga je nato odpustil iz službe. Proti-newdealovci v Kongresu so stvar pograbili kot lačen pes kost in nazadnje je lahko ponosen na to svoje "dete", kar je treba reči tudi o naprednih rojakih iz drugih naselbin, ki so pomagali, da je bilo sklenjeno, da stvar razčisti kongresna preiskava, ki se bo v kratkem začela.

TVA je ena tistih stvari, ki jih je izvedla sedanja vlada, o katerih se mora reči, da so dobre in potrebne. Njen namen je razviti vodno silo v tennessejski dolini in oskrbeti ondotne kraje s cenenim električnim silo. Vsled tega je bila od vsega početka hud trn v peti elektrarskemu trustu, katerega politični služabniki so zmirili skrivali stvari skodovati. Pravi oče TVA je samostojni republikanski senator Norris iz Nebriske. Ki se je za nju boril celih petnajst let. Njegov sen se je začel uresničevati šele pod Rooseveltovo vlado.

Naslov revije je: "Cankarjev Glasnik", 6411 St. Clair Ave., Cleveland Ohio. Naročnina: \$3 na leto, \$1.75 pol leta.

Imenik zastopnikov Proletarca

Kdor želi prevzeti zastopstvo za nabiranje naročnikov Proletarca, prodajati Am. družinski koledar brošure in knjige, naj piše upravnemu, ki bo poslalo potrebne listine in informacije. Na tu priobčene zastopnike speliram, naj skušajo ob vsaki ugodni priliki pridobivati naročnike temu listu. Pravzaprav je dolžnost vsega slovenskega zavednega delavca agitirati za svoje glasilo Proletar.

Ako je ime kakega zastopnika v sledenem seznamu izpuščeno, naj nam sporoči pa bomo imenik radevje popravili.

CALIFORNIA.

Gowanda: Anton Blasich.
Oakland: Anton Tomšič.
Los Angeles: Frank Novak.
San Francisco: A. Leksan.

COLORADO.

Created Butte: Ant. Slobodnik.
Pueblo: Fr. Boltezar.
Walsenburg in okolici: Frank L. Tomšič.

ILLINOIS.

Chicago: Frank Zaitz, Charles Pogorelec, Joseph Drasler, Anton Andre, Justin Zaje in Frank Bizjak.
La Salle: Frank Martinjak, Frank Karun in John Strell.
Oglesby: Anton Udovich.
Springfield: Joseph Ovca, John Goršek in Anton Hirsch.
Virden: Fr. Iversich.
Waukegan in North Chicago: Martin Judnich.

INDIANA.

Clinton: Ignac Spendl.
Indianapolis: Anton Ivančič.

KANSAS.

Arma: Anton Šular.
West Mineral: John Marolt.

MICHIGAN.

Detroit: John Zornik in Joseph Korisch.

MINNESOTA.

Buhl: Max Martz.
Chisholm: Frank Klun.
Duluth: John Kobi.
Ely: John Teran.

MONTANA.

Butte: Frank Jeniker.
East Helena: Joseph Mihelich.
Klein: Peter Yellar.
Red Lodge: K. Eržnožnik.

NEW JERSEY.

Elizabeth: Andrew Sprogar.

Naše revije

Cankarjev Glasnik, 12. številka 1. letnika, ima sledenčo vsebino:

Uvodnik "Naprej!", opis spodjetja Cankarjevega "Hlapca Jerneja in njegove pravice" ("Jernejev rojstvo"), pesem "Fantovska", črtica "Vsak sam zase", članek "Ce bi...", zaključek pov. o podmlajnjaju Inkov "Zlato, zlato!", opis "Kitajska rdeča armada", "Svoboda pod svastiko", "Italijanska Etiopija", "Diktature niso večne", "Nacizem v južni Ameriki", "Skrivnostna dežela Bet-Tas" in "Zemlja in država", nadaljni drame "Roka pravice" pravice" in "Julkina zmota". Poleg tega vsebuje običajni "gospodinjski koticek", razne drobne zanimivosti in kazalo (ki bi pa pri vezanem letniku malo pomagalo, ker se je napisovalo vsako stevilko posebej).

S to številko je ta revija zaključila svoj prvi letnik. "Dete, ki ga ni bilo pri krstu", takor se svoj čas izrazil eden lemontskih šaljivcev, upajajoč po božno, da ga h krstu tudi nikdar ne bo, je torej staro eno leto! To je razveseljivo dejstvo in naš napredni element v Clevelandu je lahko ponosen na to svoje "dete", kar je treba reči tudi o naprednih rojakih iz drugih naselbin, ki so pomagali, da je bilo sklenjeno, da stvar razčisti kongresna preiskava, ki se bo v kratkem začela.

TVA je ena tistih stvari, ki jih je izvedla sedanja vlada, o katerih se mora reči, da so dobre in potrebne. Njen namen je razviti vodno silo v tennessejski dolini in oskrbeti ondotne kraje s cenenim električnim silo. Vsled tega je bila od vsega početka hud trn v peti elektrarskemu trustu, katerega politični služabniki so zmirili skrivali stvari skodovati. Pravi oče TVA je samostojni republikanski senator Norris iz Nebriske. Ki se je za nju boril celih petnajst let. Njegov sen se je začel uresničevati šele pod Rooseveltovo vlado.

Naslov revije je: "Cankarjev Glasnik", 6411 St. Clair Ave., Cleveland Ohio. Naročnina: \$3 na leto, \$1.75 pol leta.

Teror v Šanghaju

Kitajci v Šanghaju so pravzapravno prvo obletnico sedanja vojne s pobijanjem Japoncev in svojih rojakov, ki so se le tem udnjali. Vržen je bilo bomb in ročni granat in v mestu je vladal pravi teror. Japonske vojaške oblasti tega niso mogle ustaviti, dokler niso smatrali Kitajcev sami, da je bilo začenjeno dovolj. Ubitih je bilo mnogo japonskih vojakov in Kitajcev, ki so bili v službi Japoncev.

Kadar narocite knjige, poslužite se Proletarceve knjigarnice.

NEW YORK.

Cowanda: John Matekovich.
Little Falls: Fr. Petrus.

NEW MEXICO.

Sugarite: Anton Orožen.

OHIO.

Akron in Kenmore: Leo Bregar.
Blaine: John Vitez.
Bridgeport: Joseph Snay.
Barberton: Mike Kopach.
Cleveland: John Krebel, John Boziec in Jennie Dagarin.
Girard: John Kosin in John Bogatay.
Glencoe: Albina Kravanza.
Lisbon: J. Bergart.
Powhatan Point: John Kralj.

PENNSYLVANIA.

Oregon City: Frank Strvasnik.

PENNSYLVANIA.

DOUBLE BURDEN

It's not a pleasant situation for our Federation's Branches, this being constantly bombarded with appeals for funds from the National Office of the Socialist Party. Nor is it conductive to building harmony between them and the National Office.

The Jugoslav Socialist Federation has through its loyal and self-sacrificing membership financed itself throughout its entire history without any appeals for aid to the National Office or to any other group outside the Slovene element in this country — a very small group at that, in comparison with the masses of the entire country within which the National Party functions.

Working within this comparatively small and limited group, the Federation is and always has been able to finance itself; whereas, the National Party finds it necessary to continuously depend upon our Branches for financial aid, thereby doubling the Branches' financial burden. This, be assured, is the cause of a great deal of harm and discontentment within our Branches because of the dissatisfaction created among the members, and consequently, disruption of that very desirable harmony which, by all means, should exist between the Federation and the National Office.

Our Federation sponsors its own publications — Proletarec, a labor weekly; The American Family Almanac and May Herald, both annuals; — J. S. F. Conferences in different sections of the Country where our membership is centered, its Educational Bureau, its own lecture and speaking tours, in addition to innumerable other undertakings essential to the growth of the Federation. All made possible through the loyalty and self-sacrifice of our members.

It would be narrow-mindedness indeed, to think for a moment that this is not a strain upon them, some of whom have been unemployed all through the depression, others but part-time employed.

And the very height of folly is to foister more financial obligations upon them.

Our Federation has never in any manner been a burden to the Party. It fulfills its functions among our people today as it always has despite some peoples' opinions to the contrary.

What we most sincerely desire is a better understanding one the part of the National Office in regards to our Federation.

Capitalism: Pro and Con

Is modern capitalism glorious or inglorious? What are the real pros and cons of capitalism? A little study and analysis gives us an interesting picture.

Steam power plus invented machines brought factory production. Factories and machinery cost great service and money. This necessitated the collective pooling of financial resources of members of individuals. Thus we have the genesis of capitalism.

An undeveloped world lay before 18th century society. To subdue and develop this world was a task requiring a Hercules. Capitalism was this young Hercules destined to do this job. But this young Hercules had its "brain trust" in awakening science. Prodigious is the accomplishment—modern civilization."

Let us enumerate a few of the outstanding accomplishments:

Man has been released from drudge-slavery by the gift of efficient tool and machine.

Living standards have been boosted so that the most humble today enjoys comforts and conveniences unknown to king or queen of yesterday.

Leisure time has been given to all ranks of society for recreation, education and pleasure.

The intractable oceans and the air above have been turned and turned into lanes of easy travel and transport, resulting in the spreading of populous nations to distant virgin areas.

Finally, age-long scarcity has been put aside for potential abundance.

Very well, so much for material accomplishments. What else has this Hercules done, this now full-grown giant of monopoly capitalism? Among many things let us list a few things:

It has separated the worker from his tools and has replaced the clever craftsman by a near-automaton as machine tender.

It has concentrated ownership of the earth and its bounty into the hands of a small fraction of society.

It has built up a small group of economic overlords and reduced the masses of the people to dependency and wage slavery.

It has caused maldistribution of the produced wealth by an undue concentration of control in the hands of a diminishing owning class.

It has brought a condition of permanent unemployment for a large dependent fraction of society.

It has developed a dominant spirit of greed that crowds out the spirit of co-operation.

It brought imperialist warfare through bitter economic competition.

It has emasculated democracy and driven contending nations toward fascism.

It has brought the world to the cross-roads of deadly competition and rational co-operation—Fascism and economic democracy.

It is not too late to save democracy. That is the immediate task for America. — O. F. Hawkins.

Then and Now

July Fourth, 1776, the American people issued their famous Declaration of Independence.

When the Tories of England sent an army to invade our soil, Lafayette, Kosciusko, Von Steuben and many other internationals came to our aid because they were ready to die defending a people's government struggling against invasion and tyranny.

The oppressors and invaders of America were defeated. America became the beacon light of hope to the oppressed peoples of the world.

For centuries we have maintained this faith and hope but today our Government is betraying the very principles our forefathers fought and died for by following the lead set by the present Tory Government of England, and imposing an embargo on arms to the people of Spain who are struggling to preserve what we ourselves boast of—a democracy of, for and by the people.

The people of Spain lived under a feudal monarchy until 1931. Then they decided to follow the example of the American people and establish their own people's republic.

When they tried to strengthen their democracy in 1936 by electing a people's front government they were attacked by the fascist powers who used the Spanish aristocrats and traitor generals as stooges. Spain, too, has its Benedict Arnolds.

But just as the Lafayettes and Kosciuskos and Von Steubens came to our aid when our newly formed republic was threatened, so have men from every country on the globe come to the aid of Spain at her crucial hour.

When the sister democracies refused to sell arms, the people of those democracies sent their representatives in flesh and blood to aid Spain.

Among those who have gone to die, if necessary, that the Spanish people's government should not perish from the earth, are 3,700 Americans. To them democracy and freedom are more than words on a printed page.

America's peace and democracy is bound up with the fate of the Spanish Republic.

JOB

Men are still dying from overwork, while 10,000,000 are jobless.

BIRDS EAT MANY INSECTS

Some birds will eat 100 or more insects at a meal, says the Department of Agriculture, and if the insects are small, may devour several thousand.

Our postage stamps are printed, gummed and perforated on a single rotary press in one operation.

Find Pay Below Bedrock Budget In Pennsylvania

At the prevailing cost of living a family of five—an employed father, mother and three children under 12 years of age—must spend a minimum of \$107 a month in Allegheny county, Pa., to maintain itself in health and decency.

This bedrock budget, result of a study completed by the Federation of Social Agencies of Pittsburgh and Allegheny county, is higher than many wages and salaries, the federation notes.

Limited to bare essentials, the budget allows for no insurance, no medical care and no church contributions. It assumes economical buying and bases rent values on dwellings that satisfy only minimum legal requirements.

On the luxury side the budget provides for one movie a month, 10 cents worth of cosmetics for the mother, three packs of cigarettes for the father, a daily newspaper and a streetcar trip to parks or museums twice a month. Ten cents a month is allowed for shaving supplies for each adult male.

Rent allowances for families of four to six persons ranged from \$20 to \$30.

WPA wages in the country are \$60.50 a month. The average direct relief family of 3.3 persons gets about \$32.50 a month in the Pittsburgh district, though in surrounding counties where living costs are probably as dear, direct relief and WPA standards are still lower.

Another Kentucky Case

The trial in Kentucky, revealing the extent of lawlessness on the part of mine employers in Harlan county, practically raises a presumption that the four coal miners who have been in prison for seven years are innocent.

Jim Reynolds, W. B. Jones, Chester Poore and Al Benson have served seven years of their sentence for alleged participation in the "battle of Evarts," in Harlan county, in which three company mine guards were killed when an attack was made on miners' picket line.

There was plenty of evidence that the four men had nothing to do with the killings. In a recent hearing before Gov. A. B. Chandler, evidence was adduced indicating that all these men are innocent. The widow of one of the guards so testified. A wounded guard testified that he was, at the former trial, made to testify to the identity of the men although he did not recognize them as having been in the melee. Also, it was testified that the picket line was attacked with machine guns, in which case the miners surely would have been justified in defending themselves as best they could.

A strong effort is being made to secure a pardon for these four men. The New Milwaukee Leader.

PROBLEM-DRINKERS

Fifty years ago a man who drank too much was called a drunkard, and told that he would go to hell if he did not stop. Today the same sort of man is called a dipsomaniac or an alcoholic according to how frayed his nerves are, and is the somewhat giddy guinea pig of practicing psychologists and psychiatrists.

Recently, a layman named Dr. (Ph. D.) Charles H. Durfee, speaking before an annual convention of Connecticut physicians at Groton, offered home-spun family practitioners a few points in the treatment of drunks, whom he calls "problem-drinkers."

For the past six years he has been treating them on his Wakefield, R. I. farm.

Greatest mistake of most alcoholic therapy is to emphasize staying away from the bottle. Dr. Durfee prefers straightening out whatever fundamental twist in personality is responsible for the urge.

Drunkards drink to escape, and keeping them in physical confinement only aggravates their mental state. Further, Dr. Durfee will treat no one who does not come to him voluntarily. On his farm Dr. Durfee leaves liquor handy, and when there are guests, he has patients pour cocktails, so that when they return to normal life they are used to being near alcohol. But even when their psyches are patched up, none of Dr. Durfee's patients are supposed to touch alcohol again.

Problem-drinkers should always have something to think about and something to do. The best thing Dr. Durfee has found yet is farm life. He keeps his patients digging ditches, mending fences, clearing fields, tending bees. After six years of curing drunks, Dr. Durfee has an extraordinarily good-looking farm.

The wise carry their knowledge as they do their watches, not for display, but for their own use. — Sir Thomas Browne.

Our Doings Here and There

By Joseph Drasler

Like a Ray of Sunshine on a Cloudy Day

It doesn't happen every week, as we would like, but occasionally, that we most desire to come true.

In a newspaper office it's the most welcome of welcome sights. What? you wonder. Yes, that's it. New subscribers, especially when they come in batches.

Last week our Business Manager, Charles Pogorelec, came back from Willard, Wisconsin, with a batch of 18 new subscribers plus a number of renewals. Which is all the more remarkable when taking into consideration economic conditions prevailing there among the workers and farmers.

The farmer who tills the soil and sells his produce, or raises a dairy herd and sells milk, likewise finds himself in dire straits; first, because he is forced to sell to monopolies who pay him a rock-bottom price for his produce, and second, because of weather and other natural conditions over which he has no control but which can give him either a bumper crop or none at all. A rainy season brings about good pasturage with a consequent increase in milk production from the dairy herd. Therefore, to the dairy farmer the rainy season is welcome; whereas, to the fruit farmer or truck gardener, the result will be quite the contrary, bringing about destruction of crops through decay. And so, the farmer as the factory or mine worker has his ups and downs.

Among farmers, mine and factory workers, our agitators carry on. The economic conditions prevailing in any particular section are reflected in the results our agitators achieve.

Some Peoples' Reactions

In Detroit, 'tis said, at a picnic some hothead who probably didn't know any better gave vent to his feelings by tearing up a copy of the May Herald and scattered it over the ground to be walked upon. This, because of an article published therein, dealing with Russia.

Well, personally, I have but very little sympathy for tempers of that calibre and I don't know as our comrades who witnessed the scene should be particularly disturbed over so trifling a matter.

From the very first day that Proletarec, or any of our other publications came to life, we've had with us those admirers who tore up and stuffed into the fire every copy they could get their hands on. Usually, religious fanatics. How well our agitators know them! It's a very

bad day when the management of the Potomac freight yards just outside of Washington, D. C. last week roared Ringling Bros. and Barnum & Bailey Combined Shows Inc. Off the tent cars came rain-wet canvas to dry in the sun, lest spontaneous combustion destroy what lumber combination had left of the Great Show on Earth.

Having played in the major cities throughout the country and a bit skeptical about playing in smaller towns with the involved risk, the management decided to cut wages 25 percent. The workers also did some deciding resulting in the folding up of the show in Scranton, Pa.

small matter to get excited about once you know such fanatics.

Mosquito Swatting, a Popular Pastime at the Center

Just as sure as the seasons change, the mosquitoes come. For what purpose they were put on this earth is hard to say. Outside of constantly trying to bite someone there seems to be no logical reason for their existence. But, being that they are here and there is no getting away from them, the only thing we can do is swat, swat, and swat some more.

Once one sets on you, the quicker you slam him the better. Altho, 99 times out of 100 he'll get you before you can put him out of his misery.

These nights around the Center with the moon in its full glory and the benches in our garden well occupied 'tis not only cupid who is up to mischief.

A little scratch here and a little scratch there and here a swat and there a swat and by the time the evening is over you're pretty well bit up.

OFF THE ROAD

Into the Potomac freight yards just outside of Washington, D. C. last week roared Ringling Bros. and Barnum & Bailey Combined Shows Inc. Off the tent cars came rain-wet canvas to dry in the sun, lest spontaneous combustion destroy what lumber combination had left of the Great Show on Earth.

More serious than the gap in trained men power is the gap in officers and N.C.O.'s. Certainly the Reichswehr was over-officered, and of admirable quality.

But even so, its officers are insufficient for the new army—and inexperienced in the handling of big armies. The men who should be the field officers and staff officers of to-day largely do not exist, or are half-trained and inexperienced.

Nor is it the position with regard to material all it should be. Straining every economic muscle Germany has made immense strides in re-armament

—but with every allowance for earlier "illegal" armament—she started, by comparison with her neighbors, virtually at scratch.

There is every reason to believe that she has not made up that big handicap. And speed—plus shortage of raw material—has been bad for quality. The air is an exception. But, while no one underrates the importance of the air army, no one now expects it, unless in overwhelming superiority, to be decisive by itself.

Moreover, and this is important, concentration on munitions has inevitably been at the expense of other factors hardly less important. Railways, for example,

One of Germany's greatest assets in 1914-18 was her railway system and its organization. In the deployment of 1914 she was able to send 550 troop trains a day over the Rhine

THE GREAT NAZI MYTH

W. N. Ewer writes in the "London Daily Herald":

This myth—for it is a myth—of the unequalled and irresistible military strength of Nazi Germany becomes tiresome as well as dangerous.

The belief is widespread that in five years Hitler has converted Germany not only into a first-class war-machine but into a war-machine more powerful and more efficient than there has ever been before, vastly more powerful and more efficient than the German machine of 1914.

Now the fact is—and the German high command knows it very well—that the Germany of 1938 is, militarily, economically, organizationally, in no condition to wage a major war.

Militarily, her new army is only three years old. The secret, illicit and "para-military" preparations of the years before (both Nazi and pre-Nazi) were no substitute for the real thing. For fifteen years her youth has not military service.

There is still, and will be for years to come, that yawning gap in her "trained reserves" by comparison with her neighbors.

More serious than the gap in trained men power is the gap in officers and N.C.O.'s. Certainly the Reichswehr was over-officered, and of admirable quality.

So, all in all, German industry is far below par. German ability and the German power of work keep the great machine running in spite of titanic difficulties. But it can hardly cope with peace-time needs: the fall in general standard of living is the proof.

It is certainly in no fit state to take to the added stress of war-conditions without big danger of swift breakdown. And the same is true of German agriculture.

Adding it all up there can be little doubt that, far from being supremely strong, Germany is in no shape at all to wage a major, prolonged war. The German generals have no illusions about it.

That is why they, or some of them, have been thinking in terms of the "blitzkrieg"—the "lightning war"; staking everything on the attempt to gain victory by one smashing blow; a knock-out in the first round.

Faith in